

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

DEJEPIS

PRÍLOHA ISCED 3

1. upravená verzia

Schválila ÚPK pre dejepis ŠPÚ
Máj 2009

Charakteristika predmetu

Dejepis spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Je v nej však samostatným predmetom a spolu s nimi v integratívnych vzťahoch predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Tí si v ňom postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s historickým procesom ako jedným zo základných predpokladov komplexného poznávania sveta a ľudskej spoločnosti.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Pričom kladie dôraz na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Ciele predmetu

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu štúdiijných predmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom:

- poznávať históriu, ktorá nepredstavuje uzavretú minulosť (sumu faktov a letopočtov) so vždy konečnými a jednostrannými interpretáciami
- poznávať históriu, ktorá je výsledkom mnohostranného a protirečivého procesu
- poznávať históriu na základe kritickej analýzy primeraných multiperspektívnych (m mnohostranných) školských historických prameňov, ktoré považujeme za základný prostriedok nadobúdania spôsobilosti rozumieť dejinám, preto aj za integrálnu súčasť didaktického systému výučby dejepisu i učebníc dejepisu
- rozvíjať komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, prostredníctvom ktorých žiaci riešia uvedené úlohy a problémy
- rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti
- závažným predpokladom rozvíjania a uplatňovania uvedených cieľových kategórií je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov v hotovej podobe prevažne explikačnými (vysvetľujúcimi) metódami a prostredníctvom frontálnej výučby, a v širšej miere aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci si kladú otázky

- použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií

- s historickým časom
 - zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy v chronologickej postupnosti
 - zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy do synchronných celkov
 - rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja na základe prijatých kritérií

- identifikovať rôzne časové štruktúry historického vývoja
- používať periodické termíny – medzníky ako jeden z prostriedkov orientácie v minulosti
- **s historickým priestorom**
 - rozlišovať medzi miestnymi, regionálnymi, národnými, globálnymi historickými javmi a procesmi
 - vystihnúť základné vývinové charakteristiky miestnych, regionálnych, národných, globálnych historických javov a procesov a prepojenosť medzi nimi
 - chápať vzájomnú prepojenosť a podmienenosť hospodárstva, politiky, sociálnej organizácie a kultúry
 - chápať vzťahy medzi individuálnym a sociálnym životom
 - chápať úlohu osobností v dejinách
- **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi**
 - vyčleniť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces
 - charakterizovať historické udalosti, javy, procesy na základe určujúcich znakov
 - určiť príčiny a vymedziť dôsledky historických udalostí, javov a procesov
 - vymedziť a popísať charakteristické znaky jednotlivých historických období, civilizácií, kultúr
 - objasniť vývinové a typologické zvláštnosti historických období, civilizácií v jednotlivých krajinách, oblastiach a regiónoch
 - charakterizovať vzhľadom na historickú podmienenosť ekonomické, sociálne, politické a kultúrne faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj
 - určiť vzhľadom na historickú situáciu význam a úlohu jednotlivých oblastí života spoločnosti a človeka, predovšetkým mytológiu, náboženstvo, vedy, umenie, každodenný život
- **aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri analýze školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňov - stopách po minulosti**
 - pri vymedzovaní predmetu skúmania
 - pri analyzovaní štruktúry problému
 - pri rozlišovaní kľúčových problémov, otázok
 - pri vyjadrovaní toho, čo už vieme a čo ešte musíme odhaliť
 - pri myslení v alternatívach
 - pri vytvorení plánu skúmania
 - pri komunikácii v „skúmateľskom“ tíme o výsledkoch skúmania
 - pri vytváraní záznamu zo skúmania
- **pri vyhľadávaní relevantných informácií**
 - z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických i z textov kombinovaných
 - z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok
 - z odbornej, populárnovedeckej literatúry a historickej beletrie
- **pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty**
 - pri vyberaní informácií
 - pri organizovaní informácií
 - pri porovnávaní informácií
 - pri rozlišovaní informácií
 - pri zaraďovaní informácií
 - pri kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií
- **pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu**
 - pri zoradení výsledkov
 - pri rozpoznaní podstatného od nepodstatného

- pri určovaní podstatného, kľúčového
- pri integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca
- pri vyhodnocovaní správnosti postupu
- pri tvorbe súboru vlastných prác (portfólio)

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

1. ročník

Tematický celok	Obsahový Téma	štandard Pojmy	Výkonový štandard Spôsobilosti
Z regiónu do minulosti	Čas a priestor	pamäť, tradícia, kultúra, dedičstvo, (UNESCO) Chronológia, Synchron, Asynchron, periodizácia	Žiaci: - identifikujú stopy minulosti vo svojom okolí, - rozpoznávajú kultúrnu a národnostnú rôznorodosť regiónu, - používajú periodické termíny – medzníky, pracujú s časovou priamkou zostavia chronologickú tabuľku, - porovnávajú metódy historiografie s metódami exaktných vied, - si uvedomia hranice objektivity historika, rozpoznávajú rôzne druhy prameňov, - zostavia chronologickú a synchronnu tabuľku v kontexte svojho regiónu.
Historikova dielňa	Osobitosti historikovo poznávania	metódy práce historika	špecifikujú postupne súbor adekvátnych otázok k školskému historickému prameňu, - používajú periodické termíny - medzníky
	Historické pramene	klasifikácia	
Fenomény antického sveta	Odkaz antiky	antická demokracia	Žiaci: - uvedú znaky priamej demokracie, analyzujú oslavnú reč Perikla nad hrobmi padlých, - porovnávajú antickú demokraciu s modernou demokraciou, - špecifikujú podmienky vzniku kresťanstva v období rímskeho cisárstva,
	Antický človek	vzdelanosť a kultúra	- zhodnotia význam kalokagatie pre súčasnosť,
	Kresťanstvo	kresťanstvo – zrod	- porovnávajú politický systém aténskej demokracie a rímskej republiky, - zovšeobecnia civilizačný odkaz antiky pre súčasnosť,
Fenomény stredovekého sveta	Feudalizmus	Feudum, Monarchia, Stav, svetská vs. cirkevná moc	Žiaci: - identifikujú sociálnu štruktúru spoločnosti v období raného a vrcholného stredoveku, - charakterizujú premeny stredovekého Štátu, - nakreslia graf lénnych vzťahov, - rozlíšia pojmy vazal, poddaný,
	Stredoveký	hrad, mesto,	

Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline	človek	dedina, kláštor	- uvedú príčiny napätia medzi svetskou a cirkevnou mocou, - odhalia vzťahy medzi mestom a dedinou, - vymenujú špecifické znaky kráľovského mesta a vysvetlia pojem privilégium, - uvedú dôsledky Veľkej schizmy, - vystihnú spoločné a rozdielne znaky kresťanstva a islamu, - vysvetlia pojem reconquista, - porovnajú postavenie panovníka v západnej Európe a v Byzantskej ríši,
	Kultúra stredoveku	kresťanstvo a islam, vzdelanosť, kultúra európskeho západu a východu	
	Veľká Morava	kontinuita osídlenia	Žiaci: - opíšu etnogenézu Slovákov na základe historických prameňov, - vymenujú najstaršie národy v Karpatskej kotline, - vymedzia pravlast' Slovanov, rozoznajú migračné prúdy Slovanov, - charakterizujú slovansko-avarské spolužitie, - vyberú z Fredegarovej kroniky informácie o Samovi a jeho ríši, - opíšu život na slovanskom hradisku, - vysvetlia okolnosti vzniku V. Moravy, - odhalia príčiny a dôsledky napätia medzi Mojmirom a Pribinom, Rastislavom a Svätoplukom, - charakterizujú vzťahy medzi Veľkou Moravou a Franskou ríšou. - opíšu pôsobenie Konštantin, Metoda a Gorazda na Veľkej Morave, - analyzujú list Rastislava Michalovi III., - odhalia príčiny sporov o slovanskú liturgiu na základe analýzy prameňov,
	Život našich predkov	kmeňové zväzy byzantská misia hradisko	
Uhorské kráľovstvo	Formovanie Uhorského kráľovstva	panovník, dynastia, tatarský vpád	Žiaci: - opíšu proces formovania Uhorského kráľovstva, - poznajú postupný proces začleňovania územia Slovenska do Uhorského kráľovstva, - analyzujú Ponaučenia kráľa Štefana synovi Imrichovi, - uvedú výhody a nevýhody mnohonárodnostného uhorského štátu, - zhodnotia význam Zlatej buly na základe analýzy jej jednotlivých článkov, - analyzujú Privilégium pro Slavis ako dôkaz formovania slovenskej etnickej identity, - uvedú dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska, - analyzujú mestské privilégia na príkladoch stredovekých miest, - rozlíšia pojmy poddaný a nevoľník, - vysvetlia okolnosti vzniku nevoľníctva v Uhorsku,
	Slováci v Uhorsku	začleňovanie územia Slovenska do Uhorského kráľovstva, etnický obraz stredovekého Uhorska, župa, cirkevná správa, mestá, mestské privilégia, kolonizácia, baníctvo, uhorskí magnáti, poddaní, nevoľníci, dynastická	
	Spôsob fungovania a organizácie štátu	politika, únie, Višegrád	
	Uhorsko vo vzťahu k českému a poľskému kráľovstvu	husiti, bratrci obchodu, slovenská gotika,	Žiaci: - zostavia plán trasy po slovenskej gotickej ceste a obrazový materiál architektonických pamiatok, - uvedú dôsledky husitských vpádov do Uhorska, - identifikujú sociálnu štruktúru uhorského kráľovstva,
Uhorské kráľovstvo	Vzdelanosť a kultúra uhorského stredoveku	gotika,	

Fenomény novovekého sveta	Novoveké myslenie a kultúra	humanizmus a renesancia	- opíšu postavenie uhorských magnátov, - zhodnotia kultúrny rozvoj Uhorska za vlády Mateja Korvína,
	Novoveký človek	kníhtlač humanizmus renesancia reformácia protireformácia osvietenstvo	Žiaci: - vysvetlia pojem kníhtlač - zhodnotia význam kníhtlače pre človeka raného novoveku a človeka súčasnosti. - uvedú pozitíva a negatíva slobodného šírenia myšlienok, - porovnajú možnosti slobody prejavu v stredoveku a novoveku, - vysvetlia pojmy humanizmus a renesancia, - sa zoznámia na základe analýzy prameňov s osobnosťami renesancie a humanizmu, - vytvoria mentálnu mapu pojmov, ktoré súvisia so stredovekým a novovekým myslením, - analýzy pramene o reformácii a vysvetlia jej príčiny, - ukážu na mape smery šírenia reformácie v Európe, - vysvetlia hlavné dôsledky reformačného procesu, - vysvetlia rozhodnutia Tridentského koncilu v kontexte reakcie katolíckej cirkvi na reformáciu, - charakterizujú na základe písomných prameňov činnosť jezuitov.
	Premený novovekého štátu	mešťan podnikateľ	- vysvetlia výrok 1. Kanta: „Osvietenstvo je vykročením človeka z nerozumnosti zavinennej ním samotným.“ - pochopia zmenu vnímania človeka osvietenstva a stredoveku, - pochopia prepojenie medzi osvietenstvom a snahou o reformu spoločnosti, - v jednoduchých bodoch sformulujú krátky životopis meštana - majiteľa manufaktúry. - pochopia význam meštianskej vrstvy ako nového prvku v stredovekej a ranonovovekej spoločnosti, - vytvoria porovnávaciu tabuľku základných znakov absolutizmu a parlamentarizmu, - pochopia základné príčiny napätia medzi absolutistickým panovníkom a nastupujúcim meštianskym stavom, - analyzujú Habeas corpus act a Bill of rights.
	Vláda z vôle občana	absolutizmus parlamentarizmus revolúcie	- aplikujú svoje poznatky o ľudských právach analýzou Deklarácie nezávislosti USA, - identifikujú vzťah medzi Deklaráciou práv človeka a občana a Deklaráciou nezávislosti USA,
	Revolúcia bez mantinelov	deklarácia nezávislosti USA	Žiaci: - definujú základné pojmy francúzskej revolúcie: národné zhromaždenie, republika, jakobínsky teror, - na základe analýzy Deklarácie práv človeka a občana a Zákona o podozrivých
		republika, jakobínsky teror	

Habsburská monarchia v novoveku	Koniec stredovekého Uhorska	Moháč, Habsburgovci, stavovský odboj (František II. Rákoci) reformácia, protireformácia, satumársky mier	posúdia klady a zápory revolúcie.
	Turci v Uhorsku	rozdelenie Uhorska	Žiaci: - uvedú politické, hospodárske a sociálne zmeny po nástupe Habsburgovcov na uhorský trón, - identifikujú dôležité medzníky vojen s Turkami, - zakreslia do obrysovej mapy nové územné členenie Uhorska, - uvedú dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku,
	Človek osvietenstva	Slovensko na hranici Osmanskej ríše	Žiaci: - na jednom príklade uvedú príčiny a dôsledky protihabsburských povstaní, - porovnajú proces reformácie a protireformácie v Uhorsku s kontextom Európy, - analýzou Satumarského mieru zhodnotia jeho význam pre uhorskú šľachtu a Habsburgovcov,
	Habsburgovci v európskej politike	Osvietenský absolutizmus, jezuitský a tereziánsky školský systém, koniec nevoľníctva, náboženská tolerancia	Žiaci: - porovnajú osvietenský absolutizmus a absolutizmus, - uvedú najvýznamnejšie reformy Márie Terézie a Jozefa II., - zhodnotia význam povinnej školskej dochádzky, - zhodnotia život roľníka po zrušení nevoľníctva v Uhorsku,
		súperenie o hegemoniu s Francúzskom, vznik prusko – rakúskeho súperenia	Žiaci: - uvedú príčiny súperenia Habsburgovcov o hegemoniu v Európe.

2. ročník

Tematický celok	Obsahový Téma	Štandard Pojmy	Výkonový štandard
Zrod modernej doby a nacionalizmus	Stabilita vs. zmena	cisárstvo, Napoleonove výboje, reštaurácia	<i>Žiaci:</i> - opíšu okolnosti vzniku 1. Francúzskeho cisárstva, - analyzujú Code Civil - zhodnotia vnútornú politiku Napoleona Bonaparte, - zostavia poradie najdôležitejších výbojov Napoleona na časovej priamke, - identifikujú najdôležitejšie zahraničnopolitické aktivity Napoleona, - posúdia (pochopia) kontroverznosť osobnosti Napoleona,
		Svätá aliancia	<i>Žiaci:</i> - objasnia význam Viedenského kongresu, - vysvetlia úlohu Svätej aliance,
	Premeny spoločnosti	jar národov	<i>Žiaci:</i> - charakterizujú význam priemyselnej revolúcie, technické inovácie, industrializáciu, urbanizáciu, - pochopia nástup industriálnej spoločnosti ako i následnú premenu agrárnej spoločnosti, - určia (vyhľadajú) výrobné odvetvia, ktoré sa vďaka priemyselnej revolúcii radikálne zmenili, - definujú zásadnú premenu európskej spoločnosti v 19. storočí, - zdôvodnia, prečo je 19. storočie storočím tzv. ideológií, - opíšu zmeny v živote moderného človeka - zhodnotia život kapitalistu (podnikateľa), robotníka, žien, detí v 19. st., - porovnajú spôsob života v meste a na dedine v 19. st. s predchádzajúcimi obdobiami,
		podoby priemyselných revolúcií, kapitalizmus a nové mocnosti konzervativizmus, liberalizmus, socializmus, kapitalista, robotník, vedec, ženská otázka, život – mesto, vidiek	
Moderný slovenský národ	Národný štát	nacionalizmus, vznik Nemecka a Talianska	<i>Žiaci:</i> - pochopia historický význam vzniku národných štátov, - porovnajú spôsob zjednotenia Nemecka a Talianska, - posúdia rozdiel medzi národným hnutím Nacionalizmom,
	Moderné politické prúdy, človek moderného veku	spisovný jazyk, maďarské národné hnutie, učenecká fáza národného hnutia (Bernolák, Palkovič)	<i>Žiaci:</i> - objasnia proces formovania moderného slovenského národa, - identifikujú jednotlivé etapy formovania moderného slovenského národa, - charakterizujú znaky slovenského národného hnutia, - analyzujú historickú úlohu troch generácií slovenských národne uvedomelých dejateľov, - identifikujú spoločné a rozdielne spôsoby, ale i výsledky v činnosti slovenských vzdelancov, - uvedú dôvody nevyhnutnosti kodifikácie spisovného jazyka,
	Tri generácie národne uvedomelých vzdelancov	všeslovanská vzájomnosť (Kollár, Šafárik)	

Európska expenzia 1492 – 1914	Slováci v revolúcii 1848/49	politické programy (Štúr) od kultúrnych k politickým požiadavkám	- vysvetlia na konkrétnych udalostiach posun od jazykovo kultúrnych ku politickým aktivitám, - charakterizujú maďarské národné hnutie, (L.Kossuth), - zhodnotia Štúrov politický program, - opíšu historickú úlohu revolučného roku 1848 v Rakúskej monarchii, - identifikujú spoločné znaky revolúcií 1848/49 v Európe, - zhodnotia revolučné roky 1848/49 a boj Slovákov za národné práva, - analyzujú 1. politický program Slovákov - Žiadosti národa slovenského, - zhodnotia výsledky revolučných rokov 1848/49 z pohľadu jednotlivých spoločenských (sociálnych) vrstiev, žijúcich v Rakúskej monarchii,
		Slováci medzi Viedňou a Budapešťou	
	Objavitelia, dobyvatelia	hľadanie cesty do Indie,	Žiaci: - opíšu predpoklady a príčiny rozmachu zemepisných objavov v 15. storočí, - zostavia chronologickú tabuľku objavných plavieb, - identifikujú trasy putovania, najvýznamnejších moreplavcov, - zhodnotia pozitívne a negatívne stránky výsledkov zámorských objavov, - pochopia okolnosti vzniku koloniálnych ríš, - charakterizujú význam kolónií, - posúdia (porovnajú) vzťah objaviteľov (dobyvateľov) s objavenými, - rozpoznajú (objasnia) na vybraných príkladoch vzťah kolonizátorov a kolonizovaných, - oboznámia sa s konkrétnymi prejavmi netolerantnosti a odporu v kontexte koloniálnej expanzie, - uvedú kľúčové európske mocnosti a osobnosti, ktoré sa zaslúžili o zámorské objavy, - identifikujú pomocou mapy objavené a dobývané územia, - pochopia nevyhnutnosť tolerantného rešpektovania iných kultúr, iných národov, iného spôsobu správania sa, - vysvetlia okolnosti vzniku svetového trhu a svetového obchodu, - vysvetlia na konkrétnych príkladoch zmenu životného štýlu pod vplyvom európskej expanzie,
		cesta okolo sveta, koloniálne ríše,	
	Kolónie, impérium	kolonizátor,	
		zámorský obchod,	
	Objavitelia a objavení	européizácia, delenie sveta, stret kultúr, rasizmus	Žiaci: - opíšu rozdelenie kolónií európskych veľmocí na začiatku novoveku, - porovnajú rozdelenie kolónií európskymi veľmocami na konci 19. storočia a na začiatku 20. storočia, - zdôvodnia záujem o nové územné prerozdelenie sveta v závere 19. a na začiatku 20. storočia,

Od koncertu veľmocí k prvej svetovej vojne	Zápas o veľmocenské postavenie	európska rovnováha imperializmus regionálne konflikty Trojspolok Dohoda	Žiaci: - pochopia príčiny zlyhania európskej rovnováhy určenej Viedenským kongresom, - opíšu znaky monopolistického kapitalizmu (imperializmu), ako produktu modernej doby záveru 19. storočia , - zhodnotia pomocou kľúčových udalostí (medzníkov) situáciu veľmocenskej politiky v 2. polovici 19. storočia (Anglicko, Francúzsko, Turecko, Rusko, Rakúsko, USA, Japonsko), - vysvetlia okolnosti vzniku veľmocenských blokov v závere 19. storočia, - porovnajú ciele Trojspolku a Dohody, - zhodnotia zásadné regionálne konflikty záveru 19. storočia a na začiatku 20. storočia, ktoré urýchlili vznik 1. svetovej vojny, - identifikujú vplyv nerovnomerného vývoja jednotlivých štátov na aktuálnu medzinárodnú situáciu , - analyzujú príčiny napätia a konfliktov medzi štátmi na začiatku 20. storočia,
Slováci v Rakúsko – Uhorsku	Mnohonárodná monarchia Politické aktivity Slovákov Premeny Slovenska	dualizmus maďarizácia modernizácia slovenská otázka politické strany industrializácia Uhorska vystáhovalectvo mesto, dedina	Žiaci: - opíšu cestu Habsburskej monarchie k dualizmu , - zhodnotia spôsob fungovania monarchie po vzniku Rakúsko-Uhorska, - uvedú spoločné a rozdielne mocenské inštitúcie v monarchii, - vysvetlia postavenie Slovenska a Slovákov v monarchii, - zhodnotia politické aktivity Slovákov v 2. polovici 19. storočia, - analyzujú Memorandum národa Slovenského a porovnajú ho so Žiadosťami národa slovenského, - uvedú význam založenia Matice slovenskej, - identifikujú Starú a Novú školu v prostredí slovenských národne uvedomelých vzdelancov, - rozpoznajú okolnosti a ciele prvých politických strán na Slovensku (v slovenskej spoločnosti) - osvoja si poznatky o významných osobnostiach slovenského politického, kultúrneho, hospodárskeho života v 2. polovici 19. storočia, - charakterizujú rozdielnosť národnostných pomerov v Rakúskej a Uhorskej časti monarchie, - analyzujú príčiny a dôsledky černošskej tragédie, - charakterizujú modernizáciu monarchie v 2. polovici 19. storočia, - opíšu priebeh a výsledky inustrializácie Uhorska v 2. polovici 19. storočia, - porovnajú spôsob života v meste a na dedine v monarchii koncom 19. a na začiatku 20. storočia s predchádzajúcimi historickými obdobiami, - objasnia príčiny vystáhovalectva, - charakterizujú význam Slovákov v USA, - oboznámia sa s osobnosťami amerických Slovákov,

3 ročník

Tematický celok	Obsahový	štandard	Výkonový štandard
	Téma	Pojmy	
Prvá svetová vojna	Zákopová vojna	život v zákopoch	<i>Žiaci:</i> - zovšeobecnia príčiny 1. svetovej vojny, - uvedú a zhodnotia ťažiskové medziny z priebehu 1. svetovej vojny, - porozumejú zákopovej forme boja na konkrétnych príkladoch, - zoznámia sa so životom v zázemí, - identifikujú zmeny v spôsoboch boja vďaka novým vedecko technickým vynálezom, - zostavia sprievodcu o cintorínoch, resp. pomníkoch, či pamätných tabuliach obetiam 1. svetovej vojny, v mieste napr. svojho bydliska, - zdôvodnia pomenovanie vojny 1. svetová, - zhodnotia geopolitické výsledky 1. svetovej vojny, - opíšu situáciu na Slovensku počas 1. vojny, - zhodnotia pomocou mentálnej mapy medziny domáceho a zahraničného československého odboja, - objasnia úlohu československých légii v kontexte s 1. svetovou vojnou, - identifikujú významné osobnosti československého odboja, - analyzujú a následne hodnotia Clevelandskú a Pittsburskú dohodu, Washingtonskú a Martinskú deklaráciu, - porovnajú z hľadiska spoločných a rozdielnych znakov uvedené dokumenty, - zhodnotia historický význam vzniku 1. ČSR,
		život v zázemí	
	Versailleský systém	veda ako zbraň	
Slováci a vznik ČSR	Slovenská spoločnosť počas prvej svetovej vojny Cesta k československému štátu	nová mapa Európy dôsledky vojny	<i>Žiaci:</i> - sa oboznámia s okolnosťami nástupu bolševického režimu v Rusku, - opíšu fungovanie komunistického totalitného medzivojnovom ZSSR, - vysvetlia vznik fašistického totalitného systému, - identifikujú spoločné a rozdielne znaky medzi fašizmom a nemeckým národným socializmom, - objasnia úlohu propagandy totalitných režimov, - charakterizujú medzivojnové moderné demokratické systémy, - zhodnotia klady a nedostatky medzivojnových demokratických systémov, - objasnia pomocou mentálnej mapy spôsob fungovania demokratických a totalitných systémov medzivojnovej Európy, - zhodnotia pozíciu ľudských a občianskych práv v medzivojnovom období, - vysvetlenia pojmy : rasizmus, antisemitizmus, xenofóbia, extrémizmus
	Podoby totality a demokracie	idea vzniku Československa, československý odboj, politické programy ČSR v geopolitike	
Na ceste k		bolševický prevrat, komunizmus, moderná demokracia (Anglicko, USA) fašizmus a nemecký národný socializmus	<i>Žiaci:</i> - sa oboznámia s okolnosťami nástupu bolševického režimu v Rusku, - opíšu fungovanie komunistického totalitného medzivojnovom ZSSR, - vysvetlia vznik fašistického totalitného systému, - identifikujú spoločné a rozdielne znaky medzi fašizmom a nemeckým národným socializmom, - objasnia úlohu propagandy totalitných režimov, - charakterizujú medzivojnové moderné demokratické systémy, - zhodnotia klady a nedostatky medzivojnových demokratických systémov, - objasnia pomocou mentálnej mapy spôsob fungovania demokratických a totalitných systémov medzivojnovej Európy, - zhodnotia pozíciu ľudských a občianskych práv v medzivojnovom období, - vysvetlenia pojmy : rasizmus, antisemitizmus, xenofóbia, extrémizmus
		Anglicko, Európa pod nemeckou hegemoniou,	

druhej svetovej vojne Konflikt ideológií Premeny Československa	druhá svetová vojna	plán Barbarossa, japonská expanzia protifašistická koalícia, odboj, život v čase vojny holokaust, šoa, Oswienčim, dôsledky vojny etnické čistky	pochopia (odhalia) čo spájalo a čo rozdeľovalo členov Veľkej trojky, opíšu formy a výsledky protifašistického odboja, vysvetlia okolnosti vzniku ako i realizáciu holokaustu, spoznávajú pomocou mapy Európy koncentračné a vyhladzovacie tábory, zhodnotia pomocou konkrétnych príkladov úlohu vedy a techniky v totálnej vojne, zdôvodnia historické miesto etnických čistiek následkom ukončenia 2. svetovej vojny, porovnajú 2. svetovú vojnu s 1. svetovou vojnou, zdôvodnia poslanie a význam OSN,
	Studená vojna	rozdelenie sveta od výstavby k pádu berlínskeho múru maďarská revolúcia karibská kríza Solidarita Blízky východ, Ázia rok Afriky	Žiaci: pochopia pojem studená vojna na základe dokumentov: Churchillov prejav vo Fultone Marschallovho plánu a Trumannovej doktríny, porovnajú fungovanie politického a ekonomického systému rozdeleného sveta na Východný a Západný blok, uvedú príklady krízových javov vo východnom bloku, objasnia najzávažnejšie konflikty obdobia studenej vojny, opíšu postavenie tretieho sveta v 2. polovici 20. storočia, zhodnotia proces dekolonizácie v druhej polovici 20. storočia, identifikujú príčiny ukončenia studenej vojny, respektíve pádu železnej opony
	Medzivojnové Československo a Slováci Slovenská republika (1939 - 1945)	doformovanie slovenského moderného národa politický systém, menšiny, zmeny slovenskej spoločnosti, slovenské politické prúdy, slovenská kultúra, autoritatívny režim židovský kódex protifašistický odboj, SNP, Slováci na bojiskách 2. sv. vojny, každodennosť od ľudovej demokracie ku komunistickej totalite,	Žiaci: zostavia sprievodcu po cintorínoch a pamätných tabuliach obetiam 2. svetovej vojny napr. v oblasti svojho regiónu, porozumejú medzníkom histórie ČSR, vysvetlia vnútornú a zahraničnú politiku, zhodnotia politický systém medzivojnového Československa, porovnajú hlavné prúdy slovenskej politickej scény medzivojnového obdobia, analyzujú prejavy čechoslovakizmu, centralizmu, autonomizmu, opíšu hospodársky systém Slovenska v medzivojnovom období, oboznámia sa s osobnosťami politického a kultúrneho života v medzivojnovom ČSR, porozumejú historickému miestu Mnichovskej dohody a Viedenskej arbitráže, opíšu autonómiu a vznik Slovenského štátu, zostavia kalendárium najdôležitejších vnútro politických udalostí Slovenskej republiky v období 1939 – 1945, zhodnotia medzinárodné postavenie Slovenskej republiky, objasnia riešenie židovskej otázky v období Slovenského republiky 1939 – 1945 analyzujú Židovský kódex opíšu historický význam Slovenského národného povstania, uvedú formy a spôsoby protifašistického odboja na území Slovenskej republiky 1939 – 1945, vyhľadajú príklady účasti Slovákov na bojiskách 2. svetovej vojny

Integrácia Európy a vznik Slovenskej republiky	Slovensko v komunistickom Československu	odsun Nemcov, maďarská otázka, februárový prevrat, podoby totality a jej obeť, odpor proti totalite, obrodný proces, normalizácia podoby socialistickej každodennosti nežná revolúcia	zoznámia sa s každodennosťou obyvateľov Slovenského štátu 1939 – 45 opíšu hospodársky a kultúrny život v Slovenskej republike 1939 – 1945, opíšu priebeh oslobodenia Slovenska, Moravy a Čiech, vysvetlia cestu povojnového ČSR od ľudovej demokracie ku komunistickej totalite zhodnotia historické miesto februárového prevratu v roku 1948, objasnia príčiny a dôsledky začlenenia ČSR do sovietskeho bloku, identifikujú podoby komunistickej totality v ČSR, opíšu existujúci odpor proti komunistickej totalite, zhodnotia historický význam obrodného procesu z roku 1968 uvedú významných predstaviteľov obrodného procesu, vysvetlia príčiny a dôsledky československej normalizácie, oboznáma sa so spôsobmi fungovania každodenného života v období komunistickej totality v ČSSR,
	Pád železnej opony	EHS, Európska únia, perestrojka , glasnosť, rozdelenie Českej Slovenskej federatívnej republiky,	Žiaci: vysvetlia príčiny a dôsledky pádu železnej opony v roku 1989 so zreteľom na nežnú revolúciu, opíšu proces integrujúcej sa Európy v 2. 20. storočia, zhodnotia historický význam fungovania EÚ vzhľadom na klady, ale i nedostatky, porovnávajú spoločné a rozdielne znaky jednotlivých európskych kultúr, pochopia nevyhnutnosť vzájomnej tolerancie a rešpektovaniu sa , napriek existujúcej inakosti, uvedomujú si dôležitosť zachovania úcty k tradičným kultúrnym európskym hodnotám, chápu, čo nás v Európe rozdeľuje, hľadajú , čo nás, inak rozdielnych, v dnešnej Európe môže spájať,
	Samostatná a suverénna Slovenská republika	vznik Slovenskej republiky Slovenská republika a EU krízové javy (Balkán), informačná explózia, mediálny svet	Žiaci: vysvetlia rozdelenie ČSFR v roku 1993 na 2 samostatné štáty, zhodnotia historický význam vzniku Slovenskej republiky v r. 1993, oboznáma sa s významnými osobnosťami a udalosťami suverénnej Slovenskej republiky od roku 1993 po súčasnosť, hodnotia význam začlenenia SR do Európskeho integračného procesu, posudzujú dôležitosť zachovania národných tradícií v európskom kontexte, identifikujú aktuálne zmeny súčasného sveta na konkr. príkladoch (informačná explózia, mediálny svet, globálna dedina) spoznávajú tie vývojové trendy súčasného sveta, ktoré priamo, či nepriamo ohrozujú ľudstvo ako také (terorizmus, ekológia)
	Globalizácia	globálna dedina terorizmus ekológia	